

Helena Ewalds (red.)

Vem angår våldet?

**Kommunens handbok om förebyggande av
våld i par- och närrelationer**

Sammandrag

Vem angår våldet? Kommunens handbok om förebyggande av våld i par- och närrelationer. Helsingfors, 2005. 48 s. (Social- och hälsovårdsministeriets handböcker ISSN 1236-116X, 2005:7) ISBN 952-00-1658-9 (tryckt) ISBN 952-00-659-7 (elektronisk)

Våld i par- och närrelationer kan vara fysiskt, psykiskt, andligt eller sexuellt; det kan rikta sig mot egendom eller ekonomiska realiteter eller yppa sig som hot om dylikt våld. Förövaren kan vara make eller maka, tidigare make eller maka, barn, annan familjemedlem, släkting eller bekant. Våld förekommer i alla socialgrupper och kulturer. Våld i par- och närrelationer uppfyller kännetecknen på brott, och det hör ofta under allmänt åtal.

Att förebygga och ingripa i våld i par- och närrelationer är en uppgift för envar. Även om ansvaret alltid tillkommer våldsförövaren kan våld i par- och närrelationer inte betraktas endast som ett problem på individuell nivå. För individen, familjen och samhället medför våldet hälsomässiga och sociala olägenheter samt ekonomiska förluster. Våld i par- och närrelationer är ett flerdimensionellt och vidsträckt problem. Det belastar kommunens servicesystem och blir på många sätt dyrt.

Ett samarbete i syfte att motarbeta våld måste koordineras och styras. De politiska beslutsfattarna och de ledande tjänstemännen måste engagera sig för arbetet. Detta arbete kräver tid, pengar och människor.

En central faktor i fråga om att realisera ett omfattande gemensamt ansvar är att öka medvetenheten och informationen om våld i par- och närrelationer. Genom utbildning kan man förbättra myndigheternas beredskap att konfronteras med och identifiera parterna i relationer där våld förekommer samt erbjuda dem ändamålsenlig hjälp. Att diskutera och synliggöra våldet är ett bra sätt att förebygga våldshandlingar. Våldsförebyggande bör därför ingå i samtliga förvaltningsgrenars och verksamhetsenheters målsättningar och arbetsrutiner. Även varje enskild medborgare bär ett ansvar för ett våldsfritt liv.

Det gäller att ingripa i våld. Med hjälp av exempelfall beskrivs principen om s.k. oumbärliga aktörer för att bryta och motarbeta våldsspiraler.

Forssa ekonomiska region, Borgå stad och Vichtis kommun har agerat som försöksomkommuner i ett av social- och hälsovårdsministeriet finansierat projekt i syfte att ta fram verksamhetsmodeller och -program lämpade för våldsförebyggande arbete på lokal nivå.

De projekt som genomförts i försökskommunerna beskrivs i huvuddrag. Därutöver presenteras erfarenheter av arbetet för att förebygga våld i par- och närrelationer och uppnådda resultat.

Nyckelord: familjevåld, handbok, jämlikhet, kommun, samarbete

---

Inledning

De internationella organisationerna, exempelvis Förenta Nationerna, Europeiska Unionen, Europarådet och Världsbanken har under de två sista årtiondena arbetat för att minska våldet och öka jämlikheten. De har konstaterat att våldet är ett hinder för samhällsutvecklingen och att det förorsakar omfattande nationalekonomiska kostnader.

I statsminister Matti Vanhanens regeringsprogram (2004-2007) har våldet lyfts fram från två olika synvinklar; som en jämställdhetsfråga mellan könen och som en sak som försvagar medborgarnas säkerhet. I regeringsprogrammet lovar man effektivisera sätten att ingripa vid familjevåld. Även i regeringens jämställdhetsprogram beaktas en minskning av våldet mot kvinnor. Rådet för brottsförebyggande bereder ett övergripande nationellt program för minskning av våld, det är en del av programmet för den interna säkerheten. Det nationella, vittomfattande och tväradministrativa programmet för minskning av våld beaktar alla former av våld även saker som gäller våld mot kvinnor.

Social- och hälsovårdsministeriet har gjort upp ett eget handlingsprogram för förebyggande av våld i närrelationer och inom familjen som täcker det egna förvaltningsområdet och gäller åren 2004-2007. Syftet med handlingsprogrammet är att förbättra social- och hälsovårdens rikstäckande nätverk av bas- och specialtjänster för våldsoffer och våldsutövare, öka möjligheterna att i ett tidigt skede ingripa i problemet, särskilt när det gäller att hjälpa barn och ungdom som ser och upplever våld samt att utveckla de yrkeskunskaper som behövs för att hantera våldssituationer.

Social- och hälsovårdsministeriet finansierade åren 2003-2005 ett projekt vars syfte var att utveckla handlingsmodeller och handlingsprogram som var lämpliga för det våldsförebyggande arbetet på lokalnivå. Projektet genomfördes i Forssa ekonomiska region, Borgå stad och Vichtis kommun. Projektet resulterade i denna handbok som är avsedd för de förtroendevalda, tjänstemannaledningen, yrkeshjälparna och arbetstagarna samt de samarbetande sektorerna. I handbokens beredningsskede har även inrikesministeriets polisavdelning deltagit i finansieringen.

Med utgångspunkt i de erfarenheter som erhållits från försökskommunerna presenteras i handboken åtgärderna och praxis i det våldsförebyggande arbetet, samarbetet med många olika yrkesgrupper samt med hjälp av några exempel på åtgärder och aktörer som är centrala och nödvändiga för att våld skall kunna förebyggas och våldsspiralen brytas. Det förefaller som om det arbete som utförs för förebyggande av våld vore bra att även koppla till de kommunala och regionala programmen och strategierna för trygghet och välbefinnande. För att resultat skall nås krävs identifiering av våldet, samarbete mellan de medagerande sektorerna samt beslutsfattarnas engagemang i saken.

Projektet att utveckla de kommunala handlingsprogrammen och skriva en handbok har letts av en arbetsgrupp vars ordförande varit överinspektör Leena Ahti från länsstyrelsen i Södra Finlands län. Medlemmar i arbetsgruppen har varit avdelningsskötare Arja Heitola från Forssaregionens samkommun för hälsovården, överinspektör Sari Karhinen

---

från social- och hälsovårdsministeriets familje- och socialavdelning, specialforskare Pirkko Kiviaho från social- och hälsovårdsministeriets jämställdhetsenhet, polisinspektör Mikko Lampikoski från inrikesministeriets polisavdelning, bastrygghetsdirektör Eija Leppänen från Forssa stad, riksdagsledamot Mikaela Nylander från Borgå stad, bastrygghetsdirektör Eija-Riitta Pajunen från Vichtis kommun, projektchef Sirkka Perttu från Finlands kommunförbund, Petteri Sveins, expert i våldsfrågor, från Vichtis kommun och ledaren för familjerådgivningscentralen Helena Ewalds från Borgå. Helena Ewalds har fungerat som koordinator för projektet och skrivit handboken i samarbete med den grupp som berett den med undantag av i kapitel 7 presenterade erfarenheter från kommunerna som skrivits av Arja Heittola (Forssa) och Petteri Svein (Vichtis). Vid utarbetandet av handboken har experthjälp erhållits av specialplaneraren Marie Rautava från Stakes. Redaktör Leena Mäkijärvi och publikationssekreterare Heli Ulmanen har gjort det redaktionella arbetet.

Vi framför vårt varma tack till alla medlemmar i arbetsgruppen bakom handboken samt till alla sektorer som deltagit i arbetet.

Helsingfors mars 2005

Kari Välimäki avdelningschef, överdirektör Ekonomi- och planerings- avdelningen Social- och hälsovårdsministeriet	Aino-Inkeri Hansson avdelningschef, överdirektör Familje- och socialavdelningen Social- och hälsovårdsministeriet	Markku Salminen polisöverdirektör Polisavdelningen Inrikesministeriet
---	--	--

Innehåll

Inledning.....	1
Innehåll	3
1. Vad är våld i par- och närrelationer?	5
2. Kommunernas ansvar för arbetet för förebyggande av våld i par- och närrelationer... 6	
3. Organiseringen av arbetet för förebyggande av våld i par- och närrelationer.....	7
4. Utvecklandet av den yrkesmässiga kompetensen.....	9
5. Service till offren, vittnena och utövarna	10
6. Att ingripa i våld.....	13
7. Erfarenheter av arbetet i kommunerna	18
8. De framtida tyngdpunktsområdena	34
Källor	37
Övrig litteratur	38
Fallgropar i förebyggande av våld i par- och närrelationer	41
Projektkommunernas kontaktuppgifter.....	43

---

1. Vad är våld i par- och närrelationer?

Att använda våld är brottsligt

Våld förekommer i alla socialgrupper och kulturer.

Ansvar för våld bärs alltid av utövaren

Vem som helst kan falla offer för våld. Förövaren kan vara make eller maka, tidigare make eller maka, barn, annan familjemedlem, släkting eller bekant.

Våld i par- och närrelationer kan vara fysiskt, psykiskt, andligt eller sexuellt; det kan rikta sig mot egendom eller ekonomiska realiteter eller yppa sig som hot om dylikt våld. Våld tar sikte på att skrämja, underkasta, förödmjuka och skada. Våld är maktmissbruk. Med hjälp av våldet kontrollerar förövaren en annan människas tankar, känslor och beteende. Även försumlighet och att behandla någon illa är våld.

Våld i par- och närrelationer är ofta fortlöpande och förvärras. Det är ofta förknippat med skam, hemlighetsmakeri och tystnad.

Våld i par- och närrelationer är ett brott som hör ofta under allmänt åtal. Till polisens kännedom kommer endast 10 % av det allvarligaste våldet. Av våldet i par- och närrelationer är största delen våld som män utövar mot kvinnor.

Hur allmänt är våldet

Tag en klar ställning mot våld

Våld är allmännare än man tror.

Enligt en omfattande enkätundersökning har var femte finländsk kvinna som lever i ett parförhållande erfarit våld eller hot därom från sin nuvarande make (Heiskanen & Piispa, 1998).

Enligt statistikcentralens dödsorsaksstatistik mellan åren 1996-2003 dog i medeltal 19 kvinnor per år som offer för våld där förövaren var maken eller partnern.

Enligt den undersökning som gjorts inom rådgivningsbyråerna för mödra- och barnvården har 18 % av kvinnorna upplevt våld eller hot om våld i sin parrelation (Perttu Sirkka, 2004). Polisen tog emot år 2004 över 70 000 uttryckningar till privata hem. Ca 16 000 av uttryckningar klassades som familjevåld. (Inrikesministeriet, Polisavdelningen) Det har beräknats att 10-17 % av de finländska barnen har blivit tvungna att se våld hemma.

Allt våld som förekommer i par- och närrelationer blir inte statistikfört eller kommer inte till myndigheternas kännedom. Forsknings sättet har en avgörande betydelse när man försöker utreda ett fenomen som lätt blir undangömt. Man har bland annat försökt närmare utreda fenomenets omfattning genom offer- och enkätundersökningar.

Våld kostar

Våldet orsakar individen, familjen och samhället ohälsa, sociala olägenheter samt ekonomiska förluster. Enligt Statisticentralens undersökning var kostnaderna orsakade av våld per år inom social- och hälsovården ca 21,5 miljoner euro och inom den juridiska sektorns 26,5 miljoner euro på riksnivå.

Enligt en undersökning i den medelstora finska kommunen Tavastehus var kostnaderna för våld mot kvinnor 1,2 miljoner euro på årsnivå. En femtedel av kostnaderna var från hälsovården, över hälften från socialförvaltningen och en dryg fjärdedel från rättsväsendet.

Problemet med våld mot kvinnor är komplext, det belastar kommunens servicesystem och är dyrt.

Att förebygga och stoppa våld i par- och närrelationer ökar enligt undersökningarna medborgarnas välbefinnande och trygghet markant och är även nationalekonomiskt lönsamt.

2. Kommunernas ansvar för arbetet för förebyggande av våld i par- och närrelationer

Kommunens politiska beslutsfattare och tjänstemannaledningen skall engagera sig för arbetet.

Kommunerna bär ansvar för att våld i par- och närrelationer förebyggs på alla sätt genom att erbjuda ändamålsenlig service i samråd med olika aktörer. Service skall erbjudas alla parter i våldet, både våldsoffren, dem som sett våld och våldsutövarna.

Kommunens politiska beslutsfattare och tjänstemannaledning skall engagera sig för arbetet. Beslutsfattarna skall ha tillräckliga kunskaper om våldets särskilda karaktären i par- och närrelationer, våldets omfattning samt de vittgående följder våldet har både för individen och för samhället. Kommunen skall ha en handledande och koordinerande uppgift i samarbetet för förebyggande av våld i par- och närrelationer.

Tjänstemannaledningens engagemang kommer fram genom att arbetstagarna har tillstånd och skyldighet att arbeta med förebyggande av våld i par- och närförhållanden. För dem skall skapas förutsättningar för utbildning, konsultation och handledning. De får det stöd de behöver av arbetsledningen och arbetsgemenskapen.

Kommunens och regionernas handlingsprogram

Förebyggande av våld är allas uppgift och det bör beaktas i de olika sektorernas verksamhetsplaner och utvecklingsarbete

I kommunen eller i samarbete mellan kommunerna har man utarbetat lokala program för säkerhet och välbefinnande. Det är ändamålsenligt att till dessa program foga programmet för åtgärder mot våld i par- och närrelationer.

---

ner. Syftet med handlingsprogrammet är att visa de politiska beslutsfattarnas vilja och engagemang i att ingripa i våldet i par- och närrelationer som ett led i brottsbekämpningen, ökningen av tryggheten och välbefinnandet. I handlingsprogrammet presenteras den gemensamma synen på våldsproblemet och kommunens gemensamma vilja att sköta saken. Handlingsprogrammet binder olika sektorer och verksamhetsnivåer.

I handlingsprogrammet fastställs verksamhetens inriktning och målsättning för att stoppa och förebygga våldet i par- och närrelationer. I handlingsprogrammet anges de ansvariga sektorerna inom de olika målområdena. I programmet anges även de personresurser och finansiella resurser som verksamheten förutsätter. Programmet föreläggs kommunstyrelsen för godkännande.

En handledande uppgift betyder att

- kommunen är initiativtagare till tillsättandet av ett samarbetsorgan
- för kommunen utarbetas ett kommunspecifikt handlingsprogram i fråga om våld i par- och närrelationer
- våldet i par- och närrelationer nämns och beaktas som en egen helhet i de övriga aktuella lokala strategiplanerna och programmen
- kommunen leder arbetet och ger alla medagerande sektorer de resurser som behövs för att staka ut linjerna

3. Organiseringen av arbetet för förebyggande av våld i par- och närrelationer

Det krävs multiprofessionellt samarbete, sammanjämkning av service och informationsutbyte för att stoppa och förebygga våldet

Samarbete och samverkan är de absoluta förutsättningarna för att våld skall kunna förebyggas i par- och närrelationer. De internationella rekommendationerna och även erfarenheterna i Finland visar att arbetet mot våld i par- och närrelationer är effektivt endast när alla aktörer i fråga både myndigheterna och organisationerna samarbetar.

Samarbetet mot våld skall vara koordinerat och lett.

Tillsättandet av en arbetsgrupp

För koordineringen av samverkan behövs ett samarbetsorgan bestående av företrädare för aktörer som möter våld i par- och närrelationer. I detta sammanhang lönar det sig att utnyttja befintliga nätverk, exempelvis nätverken för kommunernas eller regionkommunernas program för säkerhet och välbefinnande. Beroende på orten kan saken avgöras på olika sätt. Det viktigaste är att det för förebyggandet av våld i par- och närrelationer finns något "hemvist" vars huvuduppgift är att koordinera arbetet för förebyggandet av våld i par- och närrelationer.

Företrädarna skall av den sektor de företräder ha fullmakt att sköta uppgiften. De är inte företrädare endast av eget intresse, utan de har samma ansvar för skötseln av den gemensamma uppgiften som den organisation de företräder. I det nätverksbildande arbetet är det bra att komma ihåg att varje part gagnas på något sätt av samverkan.

Det är viktigt att observera att företrädarna kommer från ett mycket brett fält och deras syn på våldet i par- och närrelationer är mycket olika (t.ex. polisens eller dagvårdens). Ett samförstånd i saken är inte en självklarhet. Det är viktigt att bli medveten om skillnaderna i synsätten. De olika synvinklarna ökar förståelsen för våldsfenomenets mångfald när de ses som en möjlighet. Skillnaderna i synsätten kan dock bli ett hinder för samarbetet om det uppstår en ömsesidig konkurrens om vems åsikt som representerar ”den rätta sanningen”. Samverkans mål på lång sikt är att alla aktörer och inte endast deras företrädare har en tillräckligt gemensam förståelse för våldet i par- och närrelationer samt har ett gemensamt mål för hur våldet i par- och närrelationer kan stoppas och förebyggas.

Våld eller hot om våld går före tystnadsplikten.

Medvetenhet om det egna ansvaret för den gemensamma uppgiften kräver mod att överskrida de egna sektorgränserna och se den egna primäruppgiften i ett större sam-

manhang.

Arbetsgruppens uppgifter

Arbetsgruppens arbete skall vara planenligt, målinriktat och långsiktigt.

Arbetsgruppens uppgift är att koordinera arbetet för förebyggande av våld i par- och närrelationer på orten. Uppgiften är att göra upp en långsiktig och målinriktad plan för hur våldet i par- och närrelationer skall förebyggas. Det är bra att införa handlingsprogrammet för våld i par- och närrelationer i kommunens och den ekonomiska regionens program för trygghet och välbefinnande.

Arbetsgruppen följer upp och utvärderar hur arbetet för förebyggande av våld i par- och närrelationer utförs, utvecklar målinriktad service, ordnar utbildning åt branschens yrkespersonal, sörjer för informationen samt erbjuder experthjälp åt organisationerna. Arbetsgruppen lyfter fram problem i anslutning till ämnet och tar initiativ till lösningar av problemen.

Arbetsgruppen kan utnyttja yrkesmångfalden och förbättra samarbetet genom att i samråd med olika hjälpsamma sektorer reda ut våldssituationen i par- och närrelationer med hjälp av exempelfall.

Det våldsförebyggande arbetets resurser

För att arbetet skall kunna genomföras krävs tid, pengar och människor. Eftersom det inte är en huvuduppgift för någon enda aktör inom den offentliga sektorn att hjälpa offren för eller utövarna av våld i par- eller närrelationer måste man medvetet reservera tid, pengar

---

och personal för denna uppgift. Resurser behövs för bl.a. utbildning av personalen, ordnande av handledning och konsultation, för information samt utvecklande av ny service.

Arbetsgruppens verksamhet överskrider sektorgränserna. Detta förutsätter att arbetsgruppens budget är separat och inte en del av varje sektors egen budget. Om budgeteringen av arbetet för förebyggande av våld i par- och närrelationer blir varje sektors egen uppgift finns det en stor risk att den inte fullgörs. Det är sannolikt att varje sektor i första hand prioriterar de uppgifter som hänför sig till deras huvuduppgift.

4. Utvecklandet av den yrkesmässiga kompetensen

Att ingripa i våld kräver aktivitet, sensitivitet och empati

Att utbilda den yrkesutbildade personalen och öka dess kompetens har varit en central verksamhetsform i både internationella och nationella projekt som gäller våld i par- och närrelationer. Att öka vetskapen och kännedomen om våld i par- och närrelationer är en central faktor när det gäller att realisera det vittomfattande gemensamma ansvaret. Medvetenhet om det egna ansvaret ökar förmodligen även viljan att delta i det gemensamma arbetet för att förebygga våld.

I grundutbildningen inom social- och hälsovården finns det ännu inte tillräcklig kunskap om fenomenet våld i par- och närrelationer. I social- och hälsovårdsministeriets handlingsprogram för förebyggande av våld i närrelationer och inom familjen (2004-2007) är en av målsättningarna att stärka den yrkesmässiga kompetens som behövs för våldsförebyggande arbete och hantering av svåra situationer. I polisens grundutbildning har man inkluderat de centrala delarna av förebyggandet av familjevåld. Temat ingår även i polisens arbetsplatsutbildning som startade 2002 och där de centralaste delarna är; att känna igen fenomenet, att stoppa våldssituationen, att garantera säkerhet, att samla bevis, att tala med och förhöra barnen samt samarbete med de övriga myndigheterna och organisationerna samt att känna till samarbetsmöjligheterna.

För arbetstagare är det svårt att utan grundlig utbildning identifiera våld i par- och närrelationer. Arbetstagarna saknar ofta mod att föra saken på tal, när de inte vet hur man skall gå till väga.

Genom utbildning försöker man förbättra myndigheternas färdighet att möta och identifiera både våldsoffret och våldsutövarna och erbjuda dem lämplig hjälp.

Målet för den gemensamma utbildningen för olika yrkesgrupper är att skapa en gemensam kunskapsbas om förebyggande av våld i par- och närrelationer, en gemensam insikt om våldsfenomenet samt en gemensam linje för arbetet för att förebygga våld i par- och närrelationer. Ett annat mål för utbildningen är att utveckla ett samarbete som överskrider sektorgränserna. Under utbildningens gång lär man sig känna innehållet i olika aktörers

---

arbete och deras arbetssätt. På det sättet försöker man förhindra felaktiga förväntningar och fördomar mot andra som ofta hindrar samarbetet.

Utöver den gemensamma utbildningen är det bra att arrangera utbildning yrkeskårsvis i ämnet samt arbetsplatsutbildning.

En central faktor är att utbildningen är avgiftsfri så att så många som möjligt av arbetstarna kan delta.

Utbildningen bör innehålla

- identifiering av fenomenet samt dess kännetecken
- identifiering av traumat
- hur föra saken på tal och ingripa
- att säkra tryggheten
- central lagstiftning som gäller ärendet
- möjligheter till åtgärder
- kännedom om samarbetsparterna
- insikter om egna personliga begränsningar och fördomar

5. Service till offren, vittnena och utövarna

Man bör ingripa i alla former av våld

Det förebyggande arbetet

Ett fungerande utbud av välfärdsservice är en förutsättning för förebyggande av våld. Att diskutera och synliggöra våldet är ett bra sätt att förebygga våldshandlingar. Våldsförebyggande bör därför ingå i samtliga förvaltningsgrenars och verksamhetsenheters målsättningar och arbetsrutiner.

Genom att utveckla säkerhetsfärdigheten kan man undvika att bli utsatt för våld och minska de allvarliga följderna av en våldssituation. I de olika skedena av barndomen och ungdomen skall man ge trygghetsfostran. Trygghetsfostran betyder undervisning och övningar i hur man kan vara förberedd ifall man bli utsatt för våld och kränkning av den fysiska integriteten. Särskilt lär man ut hur man kan bli medveten om farorna för sexuellt våld och förbereda sig för dem. I trygghetsfostran undervisas man även om ett tryggt umgänge och ett parförhållande utan våld.

Det är inte enbart yrkesmänniskorna som bör vara medvetna om och bära ansvaret för saken, även varje enskild medborgare bär ett ansvar för ett våldsfritt liv.

Vetskapen kan utökas genom att till exempel ordna en kampanj om saken inom det egna området eller mera omfattande i samarbete med organisationerna. Med hjälp av lokala broschyrer kan medborgarna upplysas om vad våld i par- och närrelationer betyder, vad man kan göra och var man kan få hjälp. Samarbete med de lokala medierna är också ett

---

värdefullt sätt att påverka inställningen till våld samt öka kunskapen om fenomenet och möjligheterna att få hjälp.

Offrets trygghet är av högsta prioritet, inga åtgärder får riskera offrets trygghet

Stöd som lagstiftningen ger i förebyggande av våld i par- och närrelationer

Lagstiftningen erbjuder trygghet och skydd åt medborgarna, både när det gäller förebyggande av brott och när ett brott begåtts. Oftast handlar det om våldsbrott. Myndigheternas befogenheter grundar sig på lagen. På basen av detta finns det möjligheter att förebygga och ingripa i våldssituationer samt samarbeta t.ex. i barnskyddsfrågor. Det är i huvudsak polisens uppgift att utreda om brott begåtts. Polisen måste i familjevåldssituationer tillämpa bl.a. strafflagens bestämmelser om våldsbrott, tvångsmedelslagen och förundersökningslagen jämte förordningar. I processen ingår verkställandet av förundersökningen, åklagarens åtalsprövning, domstolsbehandlingen och straffverkställningen.

Polislagen ger polisen möjligheter att ingripa i situationen innan brott begåtts. Att miss-handel blivit ett brott som lyder under allmänt åtal, trots att den skett på ett privat område, gör det nu möjligt att ingripa i fråga om gärningar som tidigare ansågs stå inom familjen. Ett viktigt mål är att förhindra att våldssituationer upprepas. Lagen om besöksförbud representerar den nya lagstiftningen. År 1999 förordnades om ca 1 000 besöksförbud. År 2004 förordnades om ca 1 7000 besöksförbud. Lagen har i början av år 2005 kompletterats med det så kallade utökade besöksförbud. Vid häradsrätterna polisstationer har utnämns tjänstemän med rätt att anhålla till kontaktpersoner för ärenden gällande besöksförbud. Enligt skjutvapenlagen kan ett vapentillstånd återkallas, om tillståndshavaren gjort sig skyldig till ett brott som har utvisat våldsamt uppförande.

En utförligare förteckning över den centralaste lagstiftningen som gäller våld i par- och närrelationer finns på polisens hemsida www.poliisi.fi

Serviceutbud

Ett av de centrala målen för social- och hälsovårdsministeriets handlingsprogram för förebyggande av våld i närrelationer och inom familjen är att förbättra nätverk av bas-, stöd- och specialservice för våldsoffer och förövare. Samarbetet mellan socialförvaltningen och polisen skall intensifieras. Socialjourverksamheten utvidgas så att den kommer att vara landsomfattande senast år 2007. Socialjouren arbetar sida vid sida med polisen när det gäller bl.a. familjevåldssituationer. Även de socialarbetare som arbetar i polisens lokaliteter deltar i den fortsatta hanteringen av våldssituationer.

I de olika enheterna inom hälsovården och specialsjukvården, i barnskyddsverksamheten, i samband med ärenden i fråga om utkomstskydd, missbrukarvården, familjerådgivningen, i åldrings- och handikapparbetet, dagvården, skolan, ungdomsarbetet samt församlingarnas och organisationernas olika verksamheter skall man ha beredskap att identifiera, informera och hjälpa våldsoffer, de barn som blir utsatta för och får se våld samt våldsutövarna. I serviceutbudet skall man beakta specialgruppers särbehov, exempelvis invandrarer och handikappades. Varje sektor bearbetar sin egen handlingsplan för att möta våld. Skriftliga instruktioner hjälper arbetstagarna att handla yrkesmässigt när de möter våld i par- och närrelationer. Det är också ändamålsenligt att upprätta gemensamma principer för situationer som överskrider sektorgränserna, exempelvis barnskyddsanmälan eller vårdnadsfrågor.

I fråga om basservicen skall det finnas beredskap för

- att förstå våldsfenomenet och våldsspiralerna
- att identifiera de former trauma framkommer i
- att fråga om våld av alla (sällning) som en av de övriga ”rutinfrågorna” exempelvis som en del av ankomstintervjun eller när andra förstahandsuppgifter antecknas
- att misstänka våld – veta hur man skall handla, beakta först offrets säkerhetsinformation – broschyr och annat material
- en akut situation – att trygga säkerheten, ge information, att veta vart man skall hänvisa
- att säkerställa en kontinuerlig kontakt
- samarbete med de övriga aktörerna

Specialservice

Det förekommer regionala skillnader beträffande tillgång till tjänster. Specialtjänsterna har koncentrerats till de stora städerna. Bland annat finns det inte tillräckligt med skyddshemsplatser jämnt fördelat över hela landet. Enligt rekommendationerna av EU: s expertgrupp skall antalet skyddshemsplatser vara 1 plats/10 000 invånare. Man borde försäkra sig om den regionala spridningen av specialservice genom att utveckla samarbetet mellan kommunerna och regionkommuner. På detta sätt kan man trygga att också små och avlägsna kommuner kan erbjuda sina innevånare ett fungerande service- och skydds nät.

Våldsoffren och de som upplever hot om våld behöver snabb och förtrolig service med låg tröskel. Man måste garantera en avgiftsfri telefonrådgivning eller ett rådgivningsställe som fungerar dygnet runt. De öppna grupperna för dem som upplevt våld fungerar även som ställen med låg tröskel. En öppen grupp betyder att man inte behöver anmäla sig till gruppen på förhand och att man kan delta anonymt i gruppen.

För våldsoffren skall finnas stödtjänster som bidrar till att minska risken för upprepat våld och psykiska men av våldet. Barn och unga som ser våld skall erbjudas egen service, exempelvis egna grupper av likställda och terapi. Offer för våldtäkt och andra sexualbrott skall erbjudas ändamålsenlig service. Våldsutövarna skall erbjudas ett program för att stoppa våldet där offrets säkerhet är viktigast. Servicens mål skall vara att stoppa våldet och att finna våldsfria alternativ. I all verksamhet skall man försöka förhindra och minska en stämpling av offren.

I sitt arbete möter polisen våld i par- och närrelationer oftast genom uttryckning till privata hem och i brottundersökningar samt då man ansöker om besöksförbud. Polisens uppgift är att bryta våldssituationen och att garantera säkerheten. Polisen har beredskap att hjälpa offret för familjevåld att få annan behövlig hjälp och nödvändigt stöd. Våldsoffret och den som upplever hot om våld får hjälp med att göra upp en säkerhetsplan för våldssituationer. Även våldsutövarna och ögonvittnena till våld hänvisas till en ändamålsenlig service.

6. Att ingripa i våld

Man borde förhålla sig till våld i par- och närrelationer på samma sätt som till en hjärtinfarkt. När en patient får en infarkt vet hela sjukhuspersonalen genast vad det är frågan om och vad man bör göra.

Man måste ingripa i våld. I följande exempel granskas ingripandet i våldssituationer i par- och närrelationer både från en enskild aktörs synpunkt och från samarbetsynpunkt. Vetskapen om våldet har aktören fått via sin egen verksamhet, via samarbetsnätet, av offret, utövaren eller av vem som helst i omgivningen (en närstående, en vän, en arbetskamrat, en granne).

I exemplen har beskrivits principen om s.k. nödvändiga aktörer. Det betyder att det inte är endast en aktör som ansvarar för ingripandet i våldet, utan ansvaret är fördelat mellan många aktörer som definierats i vart och ett fall.

Exempelfall 1.

En 35-årig kvinna anlände tillsammans med sin make till hälsocentralens jour klockan 19.30. De berättade att kvinnan hade fallit med cykeln och skadat sig svårt. Det blöder ymnigt från ögonvrån och de vill att såret skall sys genast så att de kan komma hem till sina barn som är 6 och 10 år gamla. Kvinnan har röda märken på halsen under scarfen. Hon har inga skador på armbågarna eller knäna som är vanliga vid cykelolyckor.

Aktör	Åtgärder	Övriga nödvändiga Aktörer/serviceformer
Hälsocentral Mottagande skötare läkare	<p>Tag genast emot klienten. Låt inte kvinnan bli ensam. Diskutera med kvinnan på tu man hand. Be mannen avlägsna sig från väntrummet. Om han inte går med på det, använd då din auktoritativa ställning inom hälsovården och säg att ni alltid går till väga på detta sätt. Var lugn, undvik pappersarbeten samtidigt eller andra yttre störningar. Koncentrera hela din uppmärksamhet på kvinnan. Fråga direkt om någon försakat skadan. Om hon nekar, så konstatera att skadorna inte passar ihop med en cykelolycka. ”Dina skador verkar vara föjden av att någon utövat våld mot dig.” Undvik rörelser som känns skrämmande eller hotfulla när du frågar om våldet. Beskyll inte offret eller gör henne inte till medskyldig till det skedd. Fördömande anmärkningar minskar kvinnans förtroende för dig som hjälpare.</p> <p style="text-align: center;">Tag en klar ställning mot våldet.</p> <p>Använd PAKE, dvs. blanketten för våld och kroppskartan i vilken patientens skador och andra uppgifter om våldet införs.¹ Läkarundersökning. Dokumentering av skadorna är viktigt med tanke på patientens rättsskydd. Diskutera möjligheten att göra en brottanmälan.² Diskutera barnen. Berätta om hur våldet inverkar på barnen. Fråga om barnen utsatts för våld. Döm inte kvinnan för att hon inte har kunnat skydda sina barn. Berätta om barnskyddslagen³, om anmälningsskyldigheten och avsikten med den. Red ut de frågor som har att göra med kvinnans och barnens säkerhet och gör upp en skyddsplan. Berätta om den service som finns för barn som upplevt våld. Gör tillsammans med klienten upp en plan för fortsatt vård. Kontakta med klientens medgivande den sektor</p>	<p>Socialbyrå/Socialjouren Socialarbetare/barnskyddsarbetare</p> <p>Polisen Socialarbetare på polisstationen</p>

¹ PAKE-blankett

² Brottslagen, kap. 21

³ 40 § i barnskyddslagen

Aktör	Åtgärder	Övriga nödvändiga Aktörer/serviceformer
<p>Jourhavande socialarbetare Polisen</p> <p>Arbetare för män</p>	<p>som erbjuder stöd vid genomgång av våldsupplevelserna och ger stöd för att klara av dessa. Ge henne broschyren om våld i par- och närrelationer där det finns de behövliga kontaktuppgifterna. Fråga om kvinnan ger sitt medgivande till och om det är tryggt att ta upp våldet med maken. Med kvinnans medgivande diskuterar en annan arbetstagare med mannen på tu man hand. Kom överens om följande besökstid hos läkaren, så att skador (blåmärken) som uppkommit senare kan konstateras. Diskutera om helhetssituationen och olika alternativa lösningar: sjukhus, skyddshem, hem (skyddsplan, eventuell stödservice). Berätta om barnskyddslagen anmälningsskyldigheten och avsikten med den. Diskutera möjligheten att göra en brottsanmälan. Ge uppgifter om lagen om besöksförbud⁴</p> <p><i>Socialförvaltningen ansvarar för koordineringen av servicen och den aktiva uppföljningen av helhetssituationen.</i></p> <p>I de fall där barnskyddslagen tillämpas har socialarbetaren rätt att få alla nödvändiga uppgifter</p> <p>Kom överens om ett sammanträffande med mannen och inled arbetet med att bryta våldsspiralen</p>	<p>Skyddshem Grupp för kvinnor som upplevt våld eller någon annan stödservice Familjerådgivning Familjerådgivningscentralen Organisationer Församlingen Privata servicegivare</p> <p>Dagvården Skolan</p> <p>Åklagaren</p> <p>Program för våldsutövarer för att stoppa våldet</p>

⁴ Lag om besöksförbud

Exempelfall 2

På daghemmets gård under uterasten på förmiddagen närmar sig femåriga Tina ett annat barn svängande hotfullt med hopprepet i luften och skrikande att hon skall ge denna en läxa. På gården reagerar den övervakande skötaren på situationen och går fram till barnen för att fråga vad som står på. Tina säger att mamman luggar och slår henne och lillebror hemma. Lillebror är i familjedagvård.

Aktör	Åtgärder	Övriga nödvändiga Aktörer/annan servicer
Daghemmet En barnsköterska Daghemsföreståndaren och annan vårdpersonal	<p>Stoppa situationen. Ställ barnet precisrande frågor. Diskutera barnets situation i arbetsgemenskapen. Anteckna barnets berättelse. Förbered ett möte med modern när vårddagen är slut</p> <p>Diskutera med mamman och berätta att det är brottsligt att aga barn. Berätta även om modellen för hur daghemmet går till väga i situationer där man miss-tänker våld mot barn.</p> <p>Försök få till stånd ett gott samarbete med mamman.</p> <p>Berätta om barnskyddslagen, anmälningsskyldigheten och avsikten med den. Anteckna de diskussioner som förts. Visa modern de handlingar som gäller fallet.</p>	Socialbyrån/ Barnskyddet
Barnrådgivningen Familjedagvårdare Socialarbetare/ En arbetstagare inom barnskyddet En av familjen be-trodd person	<p>Sammankalla i samråd med familjen ett behövt nätverk som stöder familjen.</p> <p>Kom gemensamt överens om de samarbetsformer som skall stöda familjen och fördelar uppgifterna.</p>	Barnrådgivningen Familjedagvårdaren Socialarbetaren/ En arbetare inom barn-skyddet

---

Exempelfall 3.

En upprörd kvinna ringer nödcentralen en vardagskväll klockan 21.00: maken har betett sig våldsamt. I bakgrunden hörs larm och skrån och samtalet bryts. Jourhavaren lämnar uppgiften till en polispatrull. I patrullen ingår en manlig och en kvinnlig konstapel. Ny kontakt fås inte med den som ringt. Patrullen beger sig till adressen. I bostaden befinner sig hustrun och mannen, som är sambor, och hustruns två barn under 10 år.

Aktör	Åtgärder	Övriga nödvändiga aktörer/annan service
Nödcentral	Utred uppgiftens karaktär och sänd en polispatrull till platsen och vid behov sjuktransport.	Polisen Sjuktransport
Polisen Sjuktransport	Ge nödvändig förstahjälp. Samtala med bägge parterna var för sig. Skaffa bevis för att utreda brottet.	Socialbyrån/socialjouren/ socialarbetaren/barnskydd- arbetare
Hälsocentraljouren Mottagande skötare Läkare	Överväg att gripa mannen. Utred behovet av ett eventuellt besöksförbud. Gör en barnskyddsanmälan.	Krisjour
Krisjour Socialarbetare/Barn- skyddsarbetare Elevvården Familjerådgivningsby- rån Familjerådgivningscen- tralen eller motsvarande Polisen	Samla ihop i samråd med mamman ett nätverk som stöder familjen. Kom överens i samråd med familjen om de samarbetsformer som skall stöda familjen och fördelar uppgifterna.	Åklagaren Skolans elevvård Familjerådgivningsby- rån Familjerådgivningscen- tralen eller motsvarande

---

7. Erfarenheter av arbetet i kommunerna

- Projektkommunerna Forssa, Borgå och Vichtis

Forssas ekonomiska region

Forssa ekonomiska region består av fem kommuner: Forssa, Humppila, Jockis, Tammela och Ypäjä. Staden Forssas andel av befolkningen är den största. Regionens totala befolkning som erbjuds service är ca 36 000 personer. I egenskap av centralkommun bildar Forssa stad tillsammans med de övriga kommunerna ett fast område där man arbetar och utträttar sina ärenden.

Samarbetet mellan kommunerna är regionalt sett effektivt. I den ekonomiska regionen har service ordnats inom bl.a. hälsovården och inom den fria bildningsverksamheten. Tjänstemännens verksamhetsområde inom statens ämbetsverks är regionalt. För den ekonomiska regionen har man gjort upp en välfärds- och trygghetsplan där den regionala arbetsmodellen för förebyggande av familjevåld tas fram som en central åtgärd. Man har också gjort upp regionalt t.ex. en missbrukar- och drogstrategi, en plan för mentalvårdsverksamheten och en plan för åldringsvården. En allmän plan för förskolepedagogik är under arbete och myndigheterna samarbetar inom många förvaltningsområden. Därför var det naturligt att också bygga upp en verksamhetsmodell för arbetet med familjevåld i regionen.

Arbetsgruppens sammansättning och verksamhet

En intern arbetsgrupp inom samkommunen för hälsovården föreslog att en regional arbetsgrupp skulle tillsättas. Enligt förslaget skulle gruppens uppgift vara att utarbeta gemensamma handlingsplaner samt att koordinera det regionala arbetet med familjevåld i syfte att skapa ett regionalt handlingsprogram för arbetet.

Det regionala arbetet började

Samkommunens direktör förde saken till den delegationen för bastrygghet som är verksam inom Forssaregionens regioncentrumprogram. (Forssaregionen hade valts till en region inom regioncentrumprogrammet år 2001.) Till denna delegation hör bl.a. kommunernas förtroendevalda, olika förvaltningsgrenars ledande tjänstemän, företrädare för samkommunen för hälsovård, en företrädare för FPA, polisen, arbetskraftsförvaltningen och kriminalvården. På det sättet kunde den ekonomiska regionens ledande tjänstemän och beslutsfattare engageras i programmet.

Delegationen för bastrygghet utsåg en planeringsgrupp för det regionala familjevåldsarbetet vars uppgift var bl.a. att ordnar utbildning och funderar ut alternativa samarbetsformer samt utvecklar regionala vård- och hjälpformer. Ett av arbetsgruppens mål är att öka medvetenheten om familjevåld. Det första mötet hölls våren 2003.

Arbetsgruppen kartlade således till en början nuläget och gjorde upp planer hur man skall gå vidare. Varje medlem i arbetsgruppen har fungerat som kontaktperson för sitt eget verksamhetsområde. Arbetsgruppens medlemmar företrädde på ett heltäckande sätt det regionala servicenätet. Projektets regionala karaktär syns däri att medlemmarna har valts rättvist från alla kommuner.

Projekten stödde arbetet

För att kunna inleda verksamheten söktes bidrag. Länsstyrelsen i Södra Finlands län beviljade för tiden 1.10.2003-31.12.2004 ett statsbidrag på 8 000 euro för skapande av en bestående verksamhetsmodell för det våldsförebyggande arbetet i Forssaregionen. Forssaregionens samkommun för hälsovården har förbundit sig att ansvara för en lika stor självfinansieringsandel. Finansieringen har skapat möjligheter att inleda det regionala arbetet för att förebygga våld inom familjen. Enligt den ursprungliga planen anhölls ett bidrag på 29 750 euro (självfinansierings andelen skulle ha varit 29 750 euro) med avsikten att för projektet anställa en projektkoordinator på halvtid. Koordinatorns uppgift hade varit att fungera som kontaktperson och "sändebud" mellan de olika aktörerna.

Hösten 2003 inbjöds Forssaregionen att delta i samarbetsprojektet tillsammans med Borgå och Vichtis. Via projektet har det varit möjligt att ordna med arbetshandledning för dem som utför terapiarbete samt för socialarbetarna och hälsovårdarna.

Servicesituationen

Inom Forssaregionen fanns det ett ringa utbud av service till offren för och utövarna av familjevåld. Det lokala barnhemmet kan erbjuda en skyddsbostad för tillfälligt bruk, men personalresurser har inte dimensionerats för att räcka till för att ingripa i klientens situation. Därför är det endast med ledning av myndigheterna man kan söka sig till bostaden.

Familjerådgivningscentralen har arbetat med dem som upplevt våld, men resurserna och utbildningen för arbetet för att förebygga familjevåld har varit knappa. Beträffande samarbetet mellan polisen och socialarbetet har man kommit överens om, att polisen efter socialarbetets tjänstetid vid uttryckning till privat hem, för barn som är i behov av barnskydd till barnhemmet Kaarisilta. I en familjevåldssituation kan polisen även hänvisa andra familjemedlemmar till skyddsbostaden i anslutning till Kaarisilta.

Att fråga om familjevåld berodde mycket på hur viktigt arbetstagaren upplevde ingripandet. Service till våldsutövare har regionen inte haft.

Service till barn har erhållits från familjerådgivningsbyrån. Där gjordes en kartläggning av klientelet år 2003 och då märkte man att även om besöksorsaken ofta var symptom hos barnet så fanns det hos en anmärkningsvärd del även familjevåld i bakgrunden.

Inom skolväsendet har det inte funnits anvisningar för hur man skall handla i situationer där eleven har upplevt familjevåld eller varit tvungen att bevittna det. Därför har det fun-

---

nits stora skillnader mellan skolornas handlingsätt. Lärarkåren har känt hjälplöshet när den mött dessa situationer.

Utbildning

Arbetsgruppen gjorde upp den första regionala utbildningsplanen. Den började från identifieringen av familjevåld och att ta upp våldet till diskussion. Arrangerandet av kurserna regionalt för alla anställda inom social- och hälsovården, församlingen och polisen var ett bra sätt att fortsätta. Där träffade olika yrkesmänniskor varandra och på det sättet fungerade kurserna också som tillfällen att bli bekanta med varandra. I responsen har man bl.a. konstaterat att insikten om det våldsförebyggande arbetet och utbildningen man fått, har gett ramarna och redskap för arbetet. Utbildningen har också gett ett nytt mod att tala om våld med klienterna.

Enligt erfarenheterna främjades samarbetet av utbildningen. Det, att man i samband med detta projekt har haft gemensamma utbildningsdagar med Borgå- och Vichtisborna har gett tillfällen till utbyte av erfarenheter. Man har lärt sig av andras erfarenheter.

De gemensamma utbildningarna kommer att fortsätta och den årliga utbildningsplanen kommer att göras upp skriftligt. Tyngdpunktsområdena varierar årligen.

Information

I början av projektet gjorde arbetsgruppen tillsammans med den lokala pressen upp en informationsplan för år 2004. Ur gruppen valdes en informationsansvarig. För tidningen föreslogs en färdig stomme för hur man kunde närma sig ämnet i artiklarna. Den vägen fick man till stånd ett gott samarbete och tidningen förband sig att publicera en serie på fyra artiklar under året. I artiklarna fick arbetsgruppens medlemmar framföra den egna branschens syn på arbetet med familjevåldet. Nyheten förmedlades på ett mycket synligt sätt i veckoslutsnumren. I den sista delen av artikelserien (23.1.05) ingick en klientintervju. Det har varit mycket svårt att få någon som upplevt verkligt våld att träda fram i offentligheten. De som sökt hjälp på grund av familjevåld har inte varit villiga att träda fram i offentligheten, inte ens anonymt av rädsla för att på något sätt bli igenkänd på basis av artikeln.

I och med den respons som vi erhållit av klienterna kan vi säga att den information som kommit via tidningen har uppmuntrat till att söka hjälp. Tidningen och den lokala radion inbjöds till utbildningstillfällen. Den lokala radion besvarade inte vår inbjudan. Tidningen har inte varit med på alla utbildningar, men på det hela taget har projektet fått rätt bra publicitet. Den lokala tidningen har skrivit om familjevåld även på allmän nivå i många artiklar under det sista året.

Någon förhandsöverenskommelse om den interna informationen och hur den skall skötas har inte funnits. Den är dock i en central ställning för att de olika branscherna skall kunna hållas à jour. Informationen hade kunnat löpa bättre och lättare om dess mål och sätt att fungera hade definierats bättre i början av projektet.

Vi hade kunnat nå ett bättre resultat genom att komma överens om en informationsansvarig även för den interna informationen och genom att fundera ut vilka som skulle vara målgruppernas nyckelpersoner som skulle sprida informationen. Genom att använda den moderna tekniken kunde man via nätet skapa en adressbok över kontaktpersonerna i arbetet med familjevåld och genom dem låta informationen gå vidare i realtid. Eftersom vi arbetar regionalt kunde medlemmarna i vår arbetsgrupp arbeta som den egna kommunens "våldsombud" som håller kontakt med arbetsställena i frågor som gäller det våldsförebyggande arbetet och följer den riksomfattande utbildningen mm. Användningen av e-post har underlättat den interna informationen. De olika aktörernas program skall naturligtvis vara komparitibla för att bilagorna skall kunna komma fram. Däri har vi haft en del problem.

Arbetshandledning

Förutom att utbildningen stärker personalens kompetensnivå och ger krafter, har arbetshandledning arrangerades för dem som arbetade med terapi (5 gånger), för Forssas socialarbetare (4 gånger) och för hälsovårdarna (2 gånger). Av dem som fått arbetshandledning har vi erhållit respons: "Våldsförebyggande arbete kan inte utföras med samma handlag som terapiarbete. I anslutning därtill har arbetshandledningen erbjudit nya verktyg. Arbetshandledning är nödvändig även framöver."

Vad gäller fortsättningen finns det ingen överenskommelse om hur finansieringen av arbetshandledningen skall ordnas, men det är klart att handledningen behövs som ett sätt att upprätthålla arbetsförmågan i arbetet med våld.

Våldsförebyggande arbete och tidig hjälp

År 2004 har man på rådgivningscentralerna för mödra- och barnavård i samkommunen för hälsovården tagit i bruk den sällningsblankett som utvecklats av Sirkka Perttu. Alla havande kvinnor (ca 20-30 graviditetsveckan) och mödrar som har ett barn på ca ett halvt år tillfrågas de saker som finns på blanketten. Om det på basis av förfrågan kommer fram att det förekommer våld i familjen diskuteras saken mer ingående och familjen hänvisas vid behov till någon annan service. Vid behov kan rådgivningsbyrån ta kontakt med barnskyddet. Om arbetstagaren oroar sig för familjen, men något allvarligare våld inte ännu förekommer, är det svårare att bestämma vilken hjälp som kunde gagna familjen. Noggrannare överenskommelser om dessa situationer har inte ingåtts. För tillfället finns skyddsboenden, den service som familjerådgivningscentralen och familjerådgivningsbyrån erbjuder, den psykiatriska akutgruppen, polisens service inom ramen för dess befogenheter samt socialvårdens service. Enligt arbetstagarens egen prövning hänvisas klienten till andra myndigheter. I framtiden bör man komma överens om noggrannare praxis för att klienten skall få den hjälp han eller hon behöver så fort som möjligt.

Vid familjeförberedelsen behandlas våldet inom familjen som ett ämne när man talar om parrelationen och föräldraskap.

Informationen är av en central betydelse vid förebyggandet av familjevåld. Efter varje artikel har vi märkt att kontakterna ökat. Klienterna har berättat att man efter artikeln har diskuterat våld mer också hemma. Tillsammans med den lokala tidningen har vi kommit överens om gemensamma möten även i framtiden. På det sättet kan vi som en arbetsgrupp påverka nyhetsförmedlingen.

I planerna för den ekonomiska regionen syns förebyggandet av familjevåld. Det är ett klart ställningstagande från de ledande tjänstemännens och beslutsfattarnas sida till att förebyggande av familjevåld är viktigt. Det ger arbetstagarna möjlighet att utveckla arbetet. Det tar tid förrän planerna övergår i handling. Det behövs fler allmänna diskussioner och saken måste vara mera framme i t.ex. massmedierna. Arbetsgruppens medlemmar har möjlighet att sörja för att saken inte glöms bort när den egna regionens handlingsplaner görs upp.

I skolorna och daghemmen skall det förebyggande arbetet förstärkas. Till hälsovårdstimarna bör fogas hantering av familjevåld. På daghemmets föräldraträffar bör man regelbundet ta upp ämnen som behandlar familjevåld. Arbetsgruppens medlemmar kunde fungera som sakkunniga. Ämnet bör även tas upp i samtal på tu man hand mellan dagvårdspersonalen och föräldrarna på samma sätt som sällningen görs på rådgivningsbyråerna för mödra- och barnavård.

Gruppverksamhet

Erfarenheterna av gruppverksamhet har varit motstridiga. Till oss har framförts synpunkter om att det i början av verksamheten inte lönar sig att inleda en gruppverksamhet utan man bör koncentrera sig på individuell hjälp. Å andra sidan har man fått goda erfarenheter på de orter där verksamhetsformen har kommit i gång.

Hos oss funderar man fortfarande på att starta en gruppverksamhet och diskussionerna om vem som först skall erbjudas de eventuella grupperna pågår. Möjligheterna att finna ledare för grupperna har undersökts. De flesta anser att verksamheten är nödvändig men med de nuvarande resurserna verkar det vara omöjligt att få i gång verksamheten. Att orten är liten orsakar även sina begränsningar. Hur skall man på en ort där alla känner alla få människor som upplevt familjevåld att i grupp diskutera sina angelägenheter. Just nu anser vi att vi skall förstärka det individuella arbetet och rikta våra resurser på det. Att starta en gruppverksamhet blir aktuellt i följande skede.

Hjälp till männen

Även sakinnehållet i arbetet med män har diskuterats och en gemensam syn därpå håller på att utkristallisera sig. Arbetsgruppen beslöt fortsätta att fundera ut det rätta sättet för oss att börja arbeta med män. För närvarande undersöks tanken att i första hand ordna individuella träffar för män. Vilken plats som är den rätta är fortfarande outredd. De flesta våldsutövarna, s.k. vanliga män, har inga alkoholproblem eller mentala problem. Då är exempelvis A-kliniken och den psykiatriska polikliniken inte nödvändigtvis de rätta vårdplatserna. Tills vidare har vi inte lyckats att få tag på en arbetare för arbetet med män,

---

men förhandlingar förs hela tiden om olika alternativ. Man kunde utveckla mansarbetet inom församlingarnas familjerådgivningsverksamhet. Inom familjerådgivningscentralen har man en lång tradition av att möta män (40 % av alla klienter är män, det är ett stort antal inom det psykosociala arbetet). I Forssa förutsätter det ovillkorligen att man avlönar en familjerådgivare till. Det förutsätter att kommunerna och församlingarna samarbetar och gör upp en betalningsförbindelse. Målet är att saken skall lösas under våren 2005.

Största delen av våldet inom familjen drabbar kvinnor, men det förekommer även våld mot män. Denna del av arbetet för förebyggande av familjevåld saknar fortfarande svar.

Skriftliga instruktioner

Inom samkommunen för hälsovården började man skriva instruktioner i slutet av 2003. Alla arbetstagare har tillgång till dem i elektronisk form. Bland instruktionerna finns länken RAP (akut hjälp till ett våldtäktsoffer) – till mappens sidor på nätet, liksom till andra centrala adresser på nätet. Av alla verksamhetsställen inom samkommunen för hälsovården bad man om exaktare skriftliga instruktioner för det egna arbetet utöver de gemensamma instruktionerna. Man har ingått en överenskommelse om att arbetsgruppen i samkommunen för hälsovården uppdaterar de gemensamma instruktionerna årligen och att varje arbetsplats likaså årligen sörjer för uppdateringen av instruktionerna. Information om uppdateringen sänds även till arbetsgruppens kännedom.

Samarbete

Samarbetet – koordinering av det våldsförebyggande arbetet (gruppen för våldsförebyggande) har varit viktigt, till och med en förutsättning för arbetet, eftersom det våldsförebyggande arbetet utförs på många olika håll. Förståelsen för den andras arbete har ökat. Även om varje arbetstagares personlighet påverkar det våldsförebyggande arbetet, vilket oundvikligen märks i de olika arbetsätten, kan man via den öppna diskussionen nå en gemensam syn på arbetet med familjevåld. Under projektets gång har det till och med uppstått livliga diskussioner om dessa frågor. Vi har märkt att det har hjälpt oss att skapa gemensamma mål.

Samarbetet är förknippat med sekretessproblematiken och det krävs övning för att avstå från att utföra arbetet ensam. I allmänhet ger klienten sitt medgivande till samarbete antingen så, att olika arbetstagare möter klienten tillsammans (nätverksarbete) eller så, att man fått klientens medgivande till att man förhandlar om hans eller hennes angelägenheter med någon annan. Nätverksarbetet som arbetsform har använts i någon mån i andra problemsituationer och det fungerar även i det våldsförebyggande arbetet om man bara tränar sig att använda det.

I en familj dit polisen har alarmerats och där polisen kunnat konstatera att våld har förekommit och det finns barn i familjen gör polisen en barnskyddsanmälan och sänder den till socialmyndigheterna. När det skett våld i en familj där barn inte är inblandade sänder polisen en anmälan till socialmyndigheterna. Polisen inleder förundersökningarna och kan bestämma om ett tillfälligt besöksförbud för våldsutövaren om offret särskilt ansöker om

---

det. På vissa grunder som när en person inte kan ansöka om förbudet själv på grund av rädsla, kan polisen besluta om förbudet utan ansökan. Polisen anvisar och instruerar offret att söka sig till annan service.

Broschyren

I samkommunen för hälsovården gjordes per regionkommun en broschyr för klienterna att användas av alla branscher. Där finns vissa centrala saker om familjevåld samt regionala och riksomfattande kontaktuppgifter i anslutning till arbetet för förebyggande av våld inom familjen.

Målet är att under våren 2005 få en broschyr där man lyfter fram barnets syn på våld i familjen. Tillsammans med informationslinjen vid Forssa yrkesinstitut har man förhandlat om möjligheten att göra ett lärdomsprov i form av en broschyr som är avsedd för föräldrarna.

Tanken på att polisen skall ha en broschyr att dela ut och ge våldsutövaren och att det i broschyren finns kontaktuppgifter till familjerådgivningscentralen och en eventuell manlig arbetstagare, förverkligas samtidigt som arbetet med män förstärks.

Ta skolan med

Det har varit besvärligt att få skolans personal med till utbildningstillfällena. Orsaken har dels varit problemen med information om utbildningarna och dels den ringa motiveringen av skolans personal. För vanliga lärare är det svårt att förstå på vilket sätt familjevåld ansluter sig till hans eller hennes vardagliga arbete. Vi försökte få med en pilotskola och en skola visade grönt ljus, men allteftersom saken framskred började skolan bromsa. Vid den tidpunkten hade det varit viktigt att vi i vår arbetsgrupp skulle ha haft fler företrädare för elevvården som hade kunnat sprida informationen vidare till skolorna. Nu riktar vi våra blickar mot det pågående elevvårdsprojektet som kunde utökas med en för skolorna avsedd modell för arbetet för förebyggande av våld inom familjen.

Resurserna

Inom Forssaregionen har man fäst uppmärksamhet vid arbetet med familjevåld under de två senaste åren. Genom projektfinansieringen har vi kunnat ordna regionala utbildningar och skaffa litteratur till orten i anslutning till arbetet för förebyggande av våld inom familjen. Projektfinansieringen har inte gett oss mera arbetstid.

Eftersom finansieringen av projektet skars ned jämfört med den ursprungliga planen, har vi utfört arbetet vid sidan av vårt eget arbete. Det har visat sig vara arbetsamt. Det s.k. sändebudsarbetet har kunnat utföras i ringa utsträckning. Arbetet hade varit mycket värdefullt när det gällde att skapa ett samarbete samt att få saken inrotad i trakten. Det behövs stöd för att arbetet för förebyggande av våld inom familjen skall beaktas i det egna arbetet och tas upp till diskussion. Med sändebudet hade man kunnat stärka detta stöd. Många

---

goda idéer har blivit oförverkligade och till och med glömts bort när det inte funnits tillräckligt med tid för att sätta sig in i dem.

När det gäller den fortsatta finansieringen är året 2005 tryggt men finansieringen för året därpå är öppet. Den regionala arbetsgruppen för arbetet för förebyggande av våld inom familjen fortsätter sin verksamhet. Dess uppgift är att fortfarande ordna regionala multiprofessionella utbildningar samt att sörja för att servicen till både offret och utövaren utvecklas. En central uppgift för arbetsgruppen är att sprida informationen.

Arbetet för att förebygga våld inom familjen betyder samarbete mellan många myndigheter. Polisen måste ofta fatta snabba beslut vid utryckning till privata hem. För att reda ut familjens problem behövs andra aktörer utöver polisen. En effektiv och ändamålsenlig skötsel av dessa problem skulle kräva att polisen fick en jourhavande socialarbetare som arbetspar. Till hans/hennes befattningsbeskrivning kunde dessutom läggas uppgifter i anslutning till brotts- och personundersökning av unga samt hjälp med de praktiska arrangemangen av det tillfälliga besöksförbud som polisen tilldelat. Förhandlingar om att anställa en socialarbetare bör inledas redan under detta år.

I arbetsgruppen och under utbildningstillfällena har det kommit fram att församlingarnas familjerådgivningscentral har en betydande roll som den enhet som erbjuder hjälp åt familjevåldets offer och förövare. En stor del av familjerna där våld förekommer är s.k. vanliga familjer som inte använder eller behöver andra specialtjänster som exempelvis A-klinik eller psykiatrisk vård. För närvarande finns det endast en tjänst i Forssas familjerådgivningscentral. Just nu är det inte möjligt att olika myndigheter kan hänvisa våldsoffer och våldsutövare att i första hand söka hjälp på ett verksamhetsställe på grund av att det inte finns personal.

Barnets ställning i en familj där våld förekommer måste övervakas. Det främsta stället som erbjuder hjälp är familjerådgivningsbyrån. När det gäller samarbetet med församlingens familjerådgivningscentral måste en skriftlig överenskommelse ingås om hur familjen kan få en övergripande hjälp.

Borgå

Borgå stad finns i Östra Nyland ca 50 km öster om Helsingfors. Antalet invånare är 47 000, av dem är 64 % finskspråkiga och 33 % svenskspråkiga samt 3 % sådana som har ett annat modersmål.

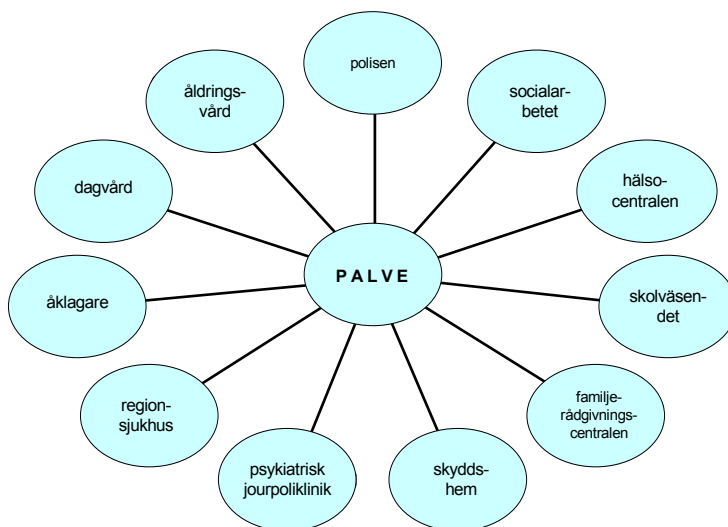
Borgå stadsstyrelse tillsatte hösten 2002 en tväradministrativ och multiprofessionell arbetsgrupp (arbetsgruppen PALVE) för förebygga av våld i par- och närrelationer som skall koordinera arbetet. Arbetsgruppen inledde sin verksamhet i början av år 2003. Initiativet till tillsättandet av arbetsgruppen fick sin början i slutskedet av projektet Mitta Täysi- Mättet Rågat. Ledningsgruppen för projektet sammankallade stadens kvinnliga fullmäktige och till dem riktades en vädjan om att en permanent arbetsgrupp skulle tillsättas. Vid sammanträffandet beslöt de att väcka en motion i fullmäktige. Initiativet fick ett brett understöd och stadsstyrelsen godkände förslaget enhälligt.

På det här sättet har man skapat en struktur för förebyggandet av våld. Kommunen har genom att tillsätta en arbetsgrupp visat sitt ansvar i utvecklandet och anordnandet av service.

Förebyggandet av våld i par- och närrelationer är ett av sex tyngdpunktsområden i stadens trygghetsplan för åren 2003-2005.

När tillsättandet av arbetsgruppen var under beredning ansågs det viktigt att arbetsgruppens medlemmar är personer som hade ledande uppgifter inom den egna sektorn. Till arbetsgruppen utsågs från stadens sida chefen för socialt arbete, skyddshemmets förman, dagvårdschefen, hälsocentralens ledande skötare, företrädare för hälsocentralens läkare och som företrädare för skolan deltog kuratorn för det svenskspråkiga skolväsendet. Till arbetsgruppen hade även kallats företrädare för Borgå sjukhus. Medlemmar i gruppen var överläkaren för barnavdelningen, biträdande överläkaren för den psykiatriska jourpoliklinken, företrädare för polisen och åklagaren samt ledaren för Borgå kyrkliga samhällighets familjerådgivningscentral. Under året kallades hemvårdschefen till arbetsgruppen som företrädare för åldringsvården. Till ordförande för arbetsgruppen valdes ledaren för familjerådgivningscentralen och till sekreterare skyddshemmets förman. Gruppen har 13 medlemmar. Arbetsgruppen sammanträder regelbundet ca en gång i månaden. Om arbetsgruppen används förkortningen Palve.

Arbetsgruppen Palves uppgift

När arbetsgruppen tillsattes hade gruppen fått i uppgift att göra upp ett handlingsprogram för arbetet för förebyggande våld i par- och närrelationer och följa upp dess genomförande, att utveckla ändamålsenlig service, att koordinera samarbetet, att anordna utbildning för yrkespersonalen, att sörja för informationen samt att erbjuda organisationer experthjälp.

Tids- och personalresurser

När arbetsgruppen tillsattes gavs det ingen tilläggspersonal för utförande av uppgiften. Tanken var att arbetet skulle genomföras i samarbete och att det gemensamma ansvaret skulle delas. Uppgiftens omfattning är en stor utmaning och förutsätter ett fungerande samarbete mellan olika aktörer.

Medlemmarna i arbetsgruppen och de övriga aktörerna fungerar i arbetsgrupper och utför de därtill hörande uppgifterna som en del av sitt eget arbete. Inom sektorerna måste man beakta den tid som behövs för nätverksarbetet och även prioritera det våldsförebyggande arbetet i verksamheten. Erfarenheten visar att den gemensamma verksamheten är till nytta och underlättar även samarbetet inom andra områden.

Finansiering

Det behövs pengar för att upprätthålla en verksamhet, exempelvis för ordnande av utbildning, gemensam arbetshandledning och erbjudande av konsultation för gruppernas ledare och för produktion av informationsbroschyrer. Eftersom verksamheten överskrider sektorgränserna måste arbetsgruppens budget uppgöras separat och inte som en del av sektorns egen budget. Arbetsgruppen fick ett anslag på 7000 euro/år för åren 2003-2005. I och med projektet Det kommunala handlingsprogrammet inom våldssektorn fick Borgå stimulansbidrag på 3500 euro. Det är fortfarande oklart på vilket sätt man i fortsättningen skall trygga anslagen för arbetsgruppen Palves verksamhet.

Samarbete

Av arbetsgruppens medlemmar har ungefär hälften varit medlemmar i ledningsgruppen för projektet Måttet Rågat och därigenom har våldsproblemet och nätverksarbetet varit bekant från förut. Under projekttiden har arbetstagarna lärt känna varandra och även innehållet i varandras arbeten. Att arbeta tillsammans och att finna ett gemensamt språk tog tid men främjade samarbetet. Det fanns en tillräcklig gemensam syn på våldsfenomenet och definitionen av våld, vilket möjliggjorde ett smidigt samarbete. Gruppen kom rätt snabbt in i arbetsskedet.

En styrka i arbetsgruppen Palve är att branschernas företrädare har lyckats sprida kunskaper på arbetstagarnivå samt motivera och engagera arbetstagarna för det gemensamma arbetet. Det räcker inte att det finns en ledande person som medlem i koordineringsgruppen, personen i fråga måste också kunna föra kunskaperna vidare till arbetstagarna ute på fältet. Detta är en sak som hela tiden måste upprätthållas. Enligt erfarenheterna i Borgå upprätthåller regelbundna gemensamma utbildningar motivationen och engagemanget.

Inom arbetsgruppen fördelades ansvaret genom att mindre arbetsgrupper valdes för olika uppgifter, exempelvis grupper som planerade utbildningen, en broschyr eller handlingsprogrammet. Till grupperna utsågs också personer som inte hörde till arbetsgruppen Palve. På det sättet utvidgades sakkunskapen på arbetstagarnivå.

Det har märkts att nätverksarbetet är till klar nytta för det egna arbetet och det har även ökat tilltron till det arbete som utförs av andra.

Utbildning

Utbildningen av yrkespersonalen har varit ett centralt mål när det våldsförbyggande arbetet har utvecklats.

Målet för den gemensamma multiprofessionella utbildningen är att skapa en gemensam kunskapsbas i fråga om våld i par- och närrelationer och därigenom en gemensam förståelse för våldsfenomenet. Ett utbildningsmål har också varit att utveckla det sektoröverskridande samarbetet. Under utbildningsdagarna har man lärt känna innehållet i olika aktörs arbete och deras arbetssätt.

Under åren 1999-2004 har man i Borgå arrangerat sammanlagt 34 gemensamma multiprofessionella utbildningstillfällen. Största delen av utbildningarna har varit antingen hel- eller halvdagskurser. Antalet kursdeltagare har varit stort, sammanlagt närmare 2000 personer.

Utbildningarna har varit avgiftsfria. Även inom arbetsplatsernas interna utbildning har man behandlat våld i par- och närrelationer.

Den allmänna medvetenheten har ökat

I samarbete med de lokala medierna har befolkningen fått information om mekanismerna i och följderna av våld i par- och närrelationer, om ändringarna i strafflagen och om ny lokal service till parterna i våldet. I bakgrunden finns de samarbetsförhandlingar som under projektiden år 2002 fördes med pressens och radions huvudredaktörer om informationens betydelse som stöd för projektet.

En broschyr för befolkningen om våldet i par- och närrelationer ansågs vara bra.

Utvecklandet av servicen och samarbetsmodellerna

Handlingsplan

Inom olika branscher har yrkeskunskaperna utvecklats genom att man skapat handlingsplan för våld i par- och närrelationer. Många hade en känsla av hopplöshet när det gällde att lösa ett våldspröblem, eftersom man inte kände till den andra organisationens verksamhet och man inte kunde påverka den.

Avsikten med handlingsplanen var att förbättra den service som gavs parterna i våldet samt att skapa en fungerande servicekedja.

Användning av sällning på rådgivningsbyråerna för mödra- och barnavård

Borgå deltog i ett forskningsprojekt kring våld i parrelationer och sällning därav som genomfördes på rådgivningsbyråerna för mödra- och barnavård. År 2003 togs sällningen av våld i bruk på rådgivningsbyråerna för mödra- och barnavård. Sällningen användes vid överenskomna tidpunkter på hälsovårdarnas mottagning. Rådgivningsbyråerna har blivit en plats där alla tillfrågas om våld i par- och närrelationer och där man kan prata om det.

Våld i parförhållande tas upp i samband med familjeförberedelsen

Som en förebyggande verksamhet har man i familjeförberedelsen för familjer som väntar barn tagit upp våldet i par- och närrelationer. Till hjälp användes broschyren ”Låt oss tala om oss – tankar om jämlikhet och parförhållande.” Som ledare för evenemanget har fungerat församlingens präst eller familjerådgivningscentralens familjerådgivare.

Hälsocentralens preventivrådgivning och de som upplevt sexuellt våld

När det gäller serviceutbudet i Borgå konstaterades det att de som upplevt sexuellt våld behöver ett eget ställe där de kan få hjälp. I anslutning därtill inleddes ett utvecklingsarbete vid hälsocentralens preventivrådgivning i samarbete med Raiskauskriisikeskus Tukinainen i slutet av år 2004.

Skyddshemmets verksamhet

Skyddshemmet Nuttu är en enhet som är verksam under Borgå stads social- och hälsovårdscentral och som har specialiserat sig på hanteringen av problem som orsakats av våld i par- och närrelationer. I skyddshemmet finns det plats för 8 klienter. Skyddshemmet har även krisplatser för flickor under 18 år. År 2002 inleddes en ny verksamhetsform när en stödbostad började hyras ut åt dem som bodde i skyddshemmet.

Barnskyddsjouren i samband med skyddshemmet inleddes år 2001. En samarbetsmodell vid utryckning till privata hem mellan polisen och skyddshemmet har utvecklats fr.o.m. 2002. I och med projektet med barnskyddsjour i Östra Nyland har samarbetet mellan polisen, socialarbetet och skyddshemmet vidareutvecklats. En socialarbetare är alltid anträffbar alla vardagar mellan klockan 16-20 och under veckoslut mellan klockan 16-24. Under andra tider på dygnet tas samtalen emot av skyddshemmets personal.

Polisens, åklagarens och familjerådgivningscentralens samarbetsavtal

Ett samarbetsavtal ingicks i slutet av år 2002. I samband med förhör vid anmälan om våldsbrott i en par- eller närrelation informerar polisen både förövaren och offret om den service som familjerådgivningscentralen erbjuder i samband med våldsbrott. Polisen sänder även båda parternas kontaktuppgifter till rådgivningscentralen med parternas medgivande. Om parterna inte kontaktar rådgivningscentralen inom 7 dygn tar rådgivningscentralen kontakt med båda parter. Båda erbjuds egna samtalstider. Män som önskar komma ifrån sitt våldsbeteende erbjuds ett vårdprogram med 15 besök bestående av indi-

---

viduella besök och deltagande i grupp. En utredning om att vården har genomförts eller avbrutits sänds till den polis som gjort undersökningen. För våldsoffret uppgörs en personlig vårdplan. Åt barnen erbjuds egen hjälp i mån av möjlighet.

Gruppverksamhet

För parterna i våldet ordnas årligen regelbunden verksamhet i grupper av likställda. Verksamheten koordineras av familjerådgivningscentralen. Gruppledarnas gemensamma handledning gör det möjligt att granska fenomenet i ett vidare perspektiv och öka förståelsen.

Gruppen för män – En samtalsgrupp för män som önskar upphöra med sitt våldsamma beteende i familjen.

Öppen grupp för kvinnor – Gruppens mål är att bryta sekretessen kring familjevåldet, att få stöd av likställda i gruppen, uppleva att gruppen är trygg, att få positiva erfarenheter och stärka självkänslan samt att finna sätt att skydda sig själv och barnen. Gruppen samlas varannan vecka. Att gruppen är öppen betyder att man inte behöver anmäla sig till gruppen och att man kan komma dit anonymt. Man kan komma till gruppen en eller flera gånger.

Sluten grupp för kvinnor – Gruppen är avsedd för dem som har upplevt våld i sitt eget parförhållande. I gruppen kan kvinnorna dela med sig av sina våldsupplevelser och sitt sätt att klara sig igenom dem. I stödgruppen koncentrerar man sig på att stöda kvinnor i kris och i beslut som gäller det egna livet. Deltagarna i den fasta gruppen väljs på basis av intervjuer. Gruppen sammanträder veckovis 10 gånger. Gruppens storlek har varierat mellan 6-8 deltagare.

Grupp för dem som upplevt sexuellt våld – Gruppen är avsedd för både kvinnor och män som i något skede av livet har upplevt att de utsatts för sexuellt våld.

Grupp för barn – Gruppen är avsedd för barn som ser och upplever våld i familjen. Villkoret för att delta i gruppen är att våldet i familjen har upphört på ett eller annat sätt.

Trygghetsfostran i skolorna

Projektet med trygghetsfostran fick sin början år 2003 i Borgå största svenskspråkiga grundskola, klasserna 1-6. Lärdom hämtades i Kotka, från den modell för trygghetsfostran som användes där. I skolan grundades en egen trygghetsgrupp som bestod av lärare, kuratorn och hälsovårdaren. Gruppen planerar och koordinerar verksamheten.

Nödvändiga åtgärder i framtiden

Utveckling av handlingsplaner började år 2000 och utvecklingsarbetet fortgår, särskilt vad gäller sammanjämkning. Servicekedjan är inte färdig. Det behövs forskning i bedömningsen av servicekedjans funktionsduglighet för att på så sätt få reda på var det finns luckor och svagheter i kedjan. Sådana forskningskunskaper finns inte för närvarande. Målet är att

---

utveckla en fungerande servicekedja för alla som berörs av våld i par- och närrelationer. Handlingsplanerna saknas fortfarande för skolorna, ungdomsarbetet, åldringsvården och invandrarbetet.

Det är viktigt att förbättra statistikföringen av våld i par- och närrelationer och göra den mera jämförbar och på det sättet få en tydligare bild av våldets omfattning.

En utmaning för utvecklingen är fortfarande att nå de män som utövar våld och få dem att söka hjälp, vidareutveckla samarbetet inom nätverket samt utvärdera och utveckla innehållet i grupperna.

Familjeterapi för dem som fortsätter att leva tillsammans efter att våldet har upphört

Vårdens kontinuitet är betydelsefull med avseende på den som fallit offer för och den som utövat våld i par- och närrelationer, eftersom man i olika skeden behöver olika hjälpmetoder av många hjälpare. Vi vet också att många fortsätter att leva i parförhållandet även efter det att någondera sökt hjälp för att få slut på våldet. I Borgå familjerådgivningscentral har man på finsk praxis tillämpat ett parterapiprogram efter en amerikansk modell på sådana parförhållanden där våldet har upphört och där paren önskar fortsätta sitt parförhållande tryggt. Betecknande för denna modell är dess exakta fokus på våldet och tryggheten. Villkoret för att parens vårdprogram skall tillämpas är att båda parter har sökt hjälp åt sig själva. Det är inte helt problemfritt att ta i bruk vårdprogrammet. Det kräver att redan befintlig praxis granskas och att många detaljer anpassas till den lokala verksamhetsmiljön samt till de tillbudsstående resurserna.

Vichtis

Vichtis kommun är till sin areal en vidsträckt glesbygd där avstånden är långa och servicen har koncentrerats till två olika ställen; Nummela och Vichtis kyrkby. Vichtis har ca 25 000 invånare och inflyttningsöverskott (ökningen 2,5 %). Många barnfamiljer flyttar dit.

För att utveckla servicen beslöt bastrygghetscentralen i Vichtis kommun söka bidrag våren 2003 av länsstyrelsen i Södra Finlands län för att förhindra utslagning av barn och unga. Bidraget på 27 250 euro (kommunens självfinansieringsandel var 27 250 euro) beviljades för projektet Pintaa syvemmälle – Våldsförebyggande arbete som ett led i förebyggandet av hotet om utslagning av barn och unga 1.5.2003-31.12.2004. Projektet startade hösten 2003 och kommunen kontaktade en sakkunnig som tog hand om frågorna, utbildningen och de praktiska åtgärderna i anslutningen till projektet.

Målsättningar

Med hjälp av projektet försökte man förhindra utslagning genom att stoppa våldet från att gå från generation till generation och förebygga våldets negativa följder för barnens och

---

de ungas utveckling. Våld som upplevs i barndomen och ungdomen är en stor riskfaktor som kan leda till utslagning. I arbetet försökte man beakta hela familjen.

Målet var att erbjuda grundutbildning åt alla anställda inom social- och hälsovården, skolväsendet, ungdomsväsendet, krisarbetet, olika projekt, församlingen samt enligt behov polisen och åklagarväsendet.

Målet för projektet var att i Vichtis skapa en fungerande servicekedja för att förebygga och stoppa våldet i par- och närrelationen. Målet för servicemodellen var att skapa en hjälpprocess som beaktar alla parter och som innehåller bearbetning av krisskedet, fortsatt terapeutisk vård, terapeutiska grupper för våldsutövarna, för offren (även barn), samt identifiering av våld inom basservicen t.ex. socialarbetet, hälsovårdens jourverksamhet, dagvården, skolan och ungdomsverksamheten. Målet var att för alla kommunala myndigheter och andra aktörer utarbeta instruktioner för identifiering av familjevåld och hur man kan ingripa och säkra koordineringen av fortsatt vård.

Det strukturella genomförandet:

- 1) information om projektet och ett gemensamt planeringsmöte och tillsättandet av en ledningsgrupp (våren 2003)
- 2) utbildningstillfällen för de olika aktörerna i kommunen (hösten 2003, våren och hösten 2004)
- 3) genomförande av hjälpprocessen och överenskomna delområden på kommunens olika serviceställen, gruppverksamhet och utvärdering samt den slutliga utformningen av instruktionerna utgående från erfarenheterna (våren och hösten 2004, våren 2005)

Grundtanken bakom realiseringen av projektet

Till projektets strategi valdes ett övergripande och brett tillvägagångssätt där tanken är att det verkliga våldsförebyggande arbetet skall inrotas i basfärdigheterna hos arbetstagarna inom varje sektor som en del av arbetsrutinerna. Dit hör ett omedelbart ingripande och att konflikter förs på tal om sådana finns i familjen. Det anses vara ett ideologiskt tillvägagångssätt att det inte ännu behöver vara fråga om fysiskt våld utan att man som mätare för ingripandet använder konflikter inom familjen. På basis av otaliga undersökningar vet man om våldets dynamik i par- och närrelationer att ifall våldet fortsätter ökar antalet våldssituationer och våldet förvärras. Ofta är utgångspunkten för våldet kris i familjen och förhållandet mellan familjemedlemmarna har försämrats och om de inte reds upp leder de småningom till våld. Som en viktig princip ansågs även att våld aldrig skall godkännas, oberoende om förövaren är en man, en kvinna, en flicka eller en pojke.

I arbetet för att förebygga våld i par- och närrelationer ansågs det vara viktigt att personalen fick grundkunskaper om våldsfenomenet och identifieringen av våldet. Företrädarna för varje sektor har i sin grundutbildning fått omfattande kunskaper om våld i par- och närrelationer som fenomen, dess dynamik och särdrag. Vid utbildningen har man även behandlat våld i närrelationer som drabbar äldre och handikappade. Särskild vikt har lagts på barn och unga som olika teman har kopplats till. De enheter som erbjuder specialvård behöver även utbildning, konsultation och handledning i fråga om arbetet med

---

våldsutövare och våldsoffer. Även ledningen för olika sektorer behöver utbildning för att förstå de fysiska, psykiska, sociala och ekonomiska följderna. Utbildningen av förmän är viktig för att de genom sin egen verksamhet skall kunna ge rätt åt sina underlydande att förebygga våld som en del av det all dagliga arbetet på de olika arbetsställena. Man försökte engagera olika sektors förmän och kommunens ledning vid försöket. Särskilt viktig ansågs engagemanget av de förtroendevalda.

Projektet Pintaa syvemmälle – det våldsförebyggande arbetet som ett led i förebyggandet av hotet om utslagning av barn och unga – genomfördes utgående från tillgängliga resurser varigenom de handlingsplaner som visat sig vara bra blir bestående. Den externa finansieringen av projektet användes i huvudsak för organisering av utbildningen.

Projektets genomförande

Skede 1: Skapa en allmän diskussion om saken

- Ur praktiska situationer uppkommen oro för hur familjerna skall klara av situationer som ansluter sig till våld: oro för barnen, känsla av kraftlöshet hos arbetstagarna
- Medierna anlitas i frågor som gäller våld och följderna av våld lyfts fram; särskilt även sådana brister i servicen och arbetssättet som någon sektor observerat

Skede 2: Att väcka intresse hos ledningen för olika sektorer

- Att finna en lokal aktör som intresserar sig för saken
- Att ta initiativ till att starta våldsförebyggande arbete inom en sektor som anses ha möjligheter att förebygga problemet (fortfarande ”uppvakningskedet”)

Skede 3: Att finna en ansvarig person bland de lokala aktörerna

- En kartläggning av de lokala aktörerna (erfarenhet, kunskap, motivation och tillförlitlighet väsentligt)
- Om det inte går att finna lämpliga personer bland de lokala aktörerna, kartläggs de sakkunniga på riksnivå, som fungerar å ”tjänstens” vägnar och kan konsultera den lokala sektorn (dessa tjänstemän står ofta till tjänst utan ersättning)
- Anhållan om bistånd för planering och finansiering av projektet

Skede 4: Projektarbetet

- Att engagera ledningen för olika sektorer vid projektet
- Planering av utbildningens innehåll och uppgörande av en tidtabell (måttbeställt för de olika sektorerna)
- Information
- Lokala utbildningar
- Specialiseringsutbildning där externa sakkunniga anlitas
- **Nya handlingsplaner tas i bruk parallellt med utbildningen av olika sektorer.** I Vichtis tog man i bruk sållning av våld på rådgivningsbyråerna för mödra- och barnavård samt i skolornas hälsogranskning för 3 – 4 klassens elever. I familjeförberedelsen tog man i bruk ämnet ”jämligt parförhållande”. På hälsocentralen inleddes förberedelser för att ta i bruk en våldsblankett för att förbättra dokumentationen.

-
- **Förebyggande av våld i par- och närrelationer skall fås med i så många av kommunens officiella planer som möjligt.** I Vichtis har den införts i det barn- och familjepolitiska programmet under punkten säkerhet i hemmet samt i utvecklingsprogrammet för bastrygghet.
  - **Synergieffekten tillvaratas genom att initiera de pågående projekten i kommunen samman med detta projekt.** I Vichtis fogades Kriscentralprojektet till det våldsförebyggande arbetet för att erbjuda akuthjälp. Försök med rehabilitering av unga är en del av det förebyggande arbetet och traumaarbete. Eftersom kommunen saknar skyddshem, har projektet Stödverksamhet för boende och i anslutning till dess byggprojekt planerats en enhet med två kris-/skyddsboende samt en bostad för en övergångsperiod.

Skede 5: Mot en officiell och handledd verksamhetsmodell

- **Inom varje sektor börjar man utarbeta instruktioner.** I Vichtis användes extern expertis i utbildningsskedet.
- **När instruktionerna är klara inleds förberedelserna för att föra saken vidare till de förtroendevalda och fullmäktige.** För att föra trygghetsplanen eller kommunens strategi för förebyggande av våld vidare är samarbetet med polisen viktigt.

Skede 6: Nivåindelning och utveckling av servicen

- **Man kommer överens om rollerna och ansvarsområdena.** I Vichtis i fråga om förebyggande verksamhet: rådgivningsbyråerna och dagvården, identifiering, föra på tal, ingripande och hänvisa till annan service. Akuthjälp erbjuds av hälsocentralen och kriscentralen. Psykiatriska polikliniken och familjerådgivningsbyrån ansvarar för vård av offren. Familjerådgivningsbyrån erbjuder hjälp både åt förövaren och barnen. Par hänvisas till familjerådgivningscentralen.
- **Förberedelser för gruppverksamhet inleds** (kvinnor, män, barn).
- **Att leta upp nya finansieringsmöjligheter.** I Vichtis har man anhållit om ett nytt projekt för år 2005: ett projekt för utvecklandet av servicen Pintaa syvemälle
- Via utbildningen, genom att saken tagits upp och bearbetats har förebyggandet av våld i par- och närrelationer blivit en del av det basservicen.

Skede 7: Utvärdering och rapportering

- Goda handlingsplaner och handlingsplaner som kräva vidareutveckling samlas in
- Ett initiativ till fullmäktige bereds om tillsättandet av en permanent styrgrupp och uppgörandet av ett program
- Arbetet fortsätter.

8. De framtida tyngdpunktsområdena

Arbetet för att förebygga våld i par- och närrelationer kräver samarbete mellan varje aktör och verksamhetsnivå både inom kommunerna och i regionerna. Att binda sig vid detta arbete betyder att våldet i par- och närrelationer inte förringas och att man ingriper i det omedelbart. Våldsförebyggande bör därför ingå i samtliga förvaltningsgrenars och verksamhetsenheters målsättningar och arbetsrutiner.

De framtida tyngdpunktområdena är effektivisering av det förebyggande arbetet bland barn och unga, attitydfostran samt utvecklande av rätts- och trygghetsfostran. Inom alla ålders-kategorier borde man lära sig att ta saker på tal och lösa konflikter på ett fredligt sätt. När de program för att stoppa våldet som skall utvecklas knyts till det straffrättsliga påföljds-systemet, kommer det att stöda det våldsförebyggande arbetet. En särskild utmaning för det våldsförebyggande arbetet ger planeringen och genomförandet av trygghetsprogrammen för äldre särskilt med tanke på den åldrande befolkningen.

Handboken Vem angår våldet? är ett arbetsredskap för kommunerna och de ekonomiska regionerna i arbetet för förebyggande av våld i par- och närrelationer; såväl i dess primärskede som vid utvecklandet av de resultat som redan erhållits. De exempel och erfarenheter som tagits med är avsedda att tillämpas fritt som modeller i praktiska problemsituationer. Handboken är framför allt avsedd för att inge mod att genast sätta igång med arbetet för förebyggande av våld i par- och närrelationer. Våld angår alla!

Källor

Heiskanen & Piispa. Usko, toivo, hakkaus: kyselytutkimus miesten naisille tekemästä väkivallasta. Tilastokeskus, tasa-arvoasiain neuvottelukunta. Oikeus 1998:12.

Heiskanen & Piispa. Väkivallan kustannukset kunnassa. Viranomaisten arviointiin perustuva tapaustutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja sen kustannuksista Hämeenlinnassa vuonna 2001. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2002:6

Jäppinen Olli & Ewalds Helena. Mitta Täysi- Mättet Rågat – pariterapiaa väkivaltaa kokeneille pareille. Perheterapia 2/2003

Förebyggande av våld mot kvinnor i Borgå 1999-2002. Mitta Täysi- Mättet Rågat. Borgå stad

Puhutaan meistä – ajatuksia tasa-arvosta ja parisuhteesta. Esite. Stakes 2002

Perttu Sirkka. Naisiin kohdistuva parisuhdeväkivalta ja sen seulonta äitiys- ja lastenneuvolassa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä. 2004:6

Perttu S, Mononen-Mikkilä P, Särkkälä P & Rauhala R. Päänavaus selviytymiseen. Väki- kivaltaa kokeneiden naisten käsikirja. Naisten kulttuuriyhdistys. Materialet kan kopieras från adress: www.vakivalta.net Helsinki 1999

RAP- kansio, raiskatun akuutti apu. Seksuaalista väkivaltaa kokeneen tutkimus ja hoito terveydenhuollon toimipisteissä. Materialet kan kopieras från adress: www.vaestoliitto.fi, www.tukinainen.fi

Rautava Marie, Perttu Sirkka (toim.) Naisiin kohdistuvan pari- ja lähisuhdeväkivalta. Käsikirja perus- ja täydennyskoulutukseen. Stakes, Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojekti 1998-2002. Helsinki 2002

Statistikcentralen, dödsorsaksstatistik 1996-2003

Övrig litteratur

Arnkil Tom Erik, Eriksson Esa, Arnkil Robert. Palvelujen dialoginen kehittäminen kunnissa. Sektorikeskeisyydestä ja projektien kaaoksesta joustavaan verkostointiin. Raportteja 253, Stakes 2002.

Duvfa Virpi. Mikä lapsella hätänä? Perheväkivalta koulun henkilöstön näkökulmasta. Ensi- ja turvakotien julkaisu 25. Helsinki 2001

Elämä ilman pelkoa. Keinoja kouluille puuttua pari- ja lähisuhdeväkivaltaan. Stakes. Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojekti 1998-2002

Husso Marita. Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila. Vastapaino. Jyväskylä 2003

Om du blir utsatt för ett brott. Broschyren. Justitie-, inrikes- och social- och hälsovårdsministeriet. 2003

Kyllönen-Saarnio Eija, Nurmi Reet. Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta. Opas sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen ohjelmasta. Käsikirjoitus. Helsinki 2004

Kyrkornas ”nej” till våld mot kvinnor. Vad kan vi göra? Svenska kyrkan

Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojekti Etelä-Suomen läänissä 1998 – 2002. Etelä-Suomen lääninhallituksen julkaisuja 2002.

Niemi-Kiesiläinen Johanna. Rikosprosessi ja parisuhdeväkivalta. WSOY. 2004

Nyqvist Leo. Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Julkaisu 28. Ensi- ja turvakotien liitto. Helsinki 2001

Oranen Mikko (toim.). Perheväkivallan varjossa. Raportti lapsikeskeisen työn kehittämisestä. Julkaisu 30. Ensi- ja turvakotien liitto. Helsinki 2001.

Ojuri Auli. Väkivalta naisen elämän varjona – tutkimus parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten elämäntilasta ja selviytymisestä. Acta Universitatis Lapponiensis 77, Lapin yliopisto. Rovaniemi 2004

Paavilainen Eija, Pösö Tarja. Lapset, perhe ja väkivaltatyö. WSOY, 2003.

Perttu Sirkka. Perheväkivalta auttamistyössä. Opas ammattihenkilöstölle. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisuja 21. Helsinki 1999

Rautava Marie, Perttu Sirkka. (toim.) Tavoitteena uhrin turvallisuus – näkökulmia naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn. Stakes, Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojekti 1998-2002. 2001.

Usko, toivo, apu. Naisiin kohdistuva väkivalta. Etelä-Suomen läänin kunnille osoitettu palvelukysely 1998. Etelä-Suomen lääninhallitus.

Usko, toivo, apu. Naisiin kohdistuva väkivalta. Etelä-Suomen läänin kunnille osoitettu palvelukysely 2002. Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojekti 1998-2002, Uudenmaan alueellinen asiantuntijaverkosto.

Information från internet:

www.poliisi.fi

www.rikosentorjunta.fi

www.rikosuhripaivystys.fi

www.stakes.fi/hyvinvointi/verk/menetelmat

www.stm.fi

www.tukinainen.fi

www.vn.fi

www.vakivalta.net

Fallgropar i förebyggande av våld i par- och närrelationer

Petteri Sveins

Våldet som fenomen åstadkommer samma effekt på kommunalnivå som på individuell- och familjenivå. Samma fenomen upprepar sig i hela samhället och även globalt. Man kan tala om isomorfi. En upprepning som sker hos våldets offer och förövare, bland de professionella, politiker och beslutsfattare på alla verksamhets- och tankenivåer. Fenomenet kommer till uttryck genom maktmissbruk, beskyllningar, tävlan, förnekande, negligering och ansvarsflykt. Det krävs att alla röster i blir hörda, att andras åsikter respekteras och noteras samt en strävan mot en gemensam målsättning för att förebygga våld och utveckla service i kommunerna.

1. **Missbruk av makt** kan ses som en handling där enbart en sektor eller ett verksamhetsområde dikterar verksamhetens principer eller praktik. I planering av verksamheten beaktas inte tillräckligt andra sektorer åsikter, allas röster hörs inte. Pengarna blir ofta riktgivande. Vid avslutningen av en utbildningsdag kan den maktstående personen påstå: ”Era idéer var bra men vi har inte pengar för att förverkliga det.”
Vad göra: Det är bra att skaffa tillräckligt med faktakunskap som bas för projektplanering, då kan man bättre motivera igångsättandet och förverkligande av projektet. Prognostiserande dialoger är ett bra sätt att sätta igång ett projekt, för att få allas ”röster” hörda. Det skulle vara bra om också klienterna deltar så att ledningen också hör deras åsikter.
2. **Beskyllningar** hjälper ingen men det är vanligt när man talar om våld. Att tala om våldets förebyggande strategier leder ofta till beskyllningar i form av en negativ spiral. Man drivs till att beskylla den andra partnern för verksamhet som inte fungerar. Ett praktiskt exempel är den situation där socialen beskyller polisen: ”Visst skulle vi hjälpa dessa människor men då polisen inte gör någonting.”
Vad göra: Utgångspunkten för ens synsätt borde vara den att problemet ser ut på olika sätt beroende på i vilken ställning man befinner sig i eller var i hjälpkedjan man verkar. Alla sektorer har säkert sina egna problem och alla gör misstag. Det är nyttigare att uppmärksamma fungerande samarbetsmönster och utveckla dem vidare än att koncentrera sig på problem. När vi tror på att alla gör sitt bästa får vi ett positivt lyft.
3. **Tävlan** mellan sektorerna och projekt kan förhindra att ett verkligt samarbete föds. Det är oftast samma resurser som sektorerna och projekten tävlar om och detta kan vara till hinder för våldets förebyggande verksamhet. Det kan uppstå en situation där man tävlar om vem som har den bästa vård- eller verksamhetsmodellen. Tyvärr fungerar man ofta utgående från principen: ”Vi kan det här arbetet, de andras modeller är bara strunt.” Då glömmar man bort det faktum att det inte kan finnas enbart en rätt modell. I varje modell finns det alltid någonting bra. Erfarenheter man kan lära sig av och som överförs till klienternas nytta.
Vad göra: I våldets förebyggande verksamhet bör man hålla huvudet kallt och hjärtat varmt på alla nivåer. Arbetets ledande princip borde vara: klientens välmående. Utgångspunkten är att hjälpa klienterna, för ofta glömmar man bort varför arbetet utförs.

-
4. **Förnekande och negligering** finns inbakat i de motiveringar där våldets existens förnekas. I praktiken kommer det fram t.ex. i påståenden: ”I vår kommun har vi inte så mycket våld, att vi skulle behöva särskilda åtgärder, skyddshem eller arbetare som skulle sätta tid på att förebygga våld.”
Vad göra: Det finns flera forskningar som obestriddigt visar på att våldet utgör ett av de största folkhälsoproblem. När man startar ett projekt är det bra att använda utomstående sakkunniga som kan visa på behov av att förebygga våld och sätt att förverkliga det. ”Ingen är profet i sitt eget land.”
  5. **Avvärja kunskap**, kommer till uttryck genom att man inte vill delta i utbildningstillfällen som berör våld i parrelationer. Man är ovillig att omvärdera sina egna attityder samt att beakta nya synvinklar i klientarbetet.
Vad göra: Det bör vara obligatoriskt för yrkesmänniskor att delta i utbildning om våld, oberoende av yrkesmänniskornas personliga attityder. Det kan ses som en förutsättning att man behärskar basfärdigheter för att utföra sin grunduppgift.
  6. **Ansvarsflykt** är ett allmänt sätt att effektivt förhindra utvecklande av service för våldets offer och för dem som utför våld. Det kan hända att det i kommunen inte hittas någon sektor som tar ansvar för ärendet. Ansvarsflykt kommer också fram i verksamheten då man vill att någon annan tar ansvar för problemet. Problemet och orsaken till problemet finns någon annanstans. Problemet flyttas utanför en själv och man är ovillig att fundera över vad man själv eller ens sektor kan göra för att lösa problemet. Också alldeles ”små” åtgärder kan rädda liv.
Vad göra: Det är kommunens uppgift att besluta om vem som har ansvaret för frågor kring våld. Det skulle vara bra att utse en ansvarsperson som koordinerar, utvecklar och utvärderar verksamheten.
  7. **Ensamhet och kraftlöshet** är också känslor som allmänt förekommer i arbete med våld. Yrkesmänniskorna känner ofta känslor av hjälplöshet i arbete med våld. Ifall arbetaren frågar klienten om våld och svaret är jakande, kan det hända att arbetaren blir rädd för att hon ensam måste klara av situationen från början till slut. Detta kan leda till trötthet och utmattning.
Vad göra: Hopplöshet kan effektivt förebyggas med ett multiprofessionellt arbetsätt och arbetshandledning. Det är bra att indela hjälpprocessen i delområden där varje anställd vet sin egen roll, sitt ansvar och sina befogenheter. Ett koordinerat multiprofessionellt samarbete förutsätter att alla sektorer har tydliga handlingsplaner. På det här sättet kan man förhindra överbelastning av en enda sektor.
  8. **Traumatisering** i yrkesutövningen åstadkommer samma symptom som i det privata livet. Personer som har satt igång arbetet med att uppmärksamma offren i hjälpprocessen, kan bli stämplade som personer som säkert har personliga erfarenheter av våld eller att de hatar män och är feminister. Kommentarer kan vara förnedrande, förödmjukande och negligierande och de kan få till stånd samma symptom som hos offret som utsatts för våld i parrelationen.
Vad göra: Arbete med våld belastar speciellt mycket yrkesmänniskorna. Man utsätts för en extrem arbetssituation när man hjälper våldets offer och förövare, detta kan leda till ? Därför bör man se till att personalen får tillräckligt med arbetshandledning och möjlighet att behandla situationen genast efteråt. På detta sätt kan man förhindra att personalen blir utmattade.

Projektkommunernas kontaktuppgifter

Forssan regionens kontaktperson:

Avdelningsskötare Arja Heittola

Forssan seudun terveydenhuollon ky, PB 42 30101 FORSSA

tel. 03 4191 2220, arja.heittola@fstky.fi

Psykolog Anna-Maria Silfvenius – Pura

Forssan seudun terveydenhuollon ky, PB 42, 30101 FORSSA

tel. 03 4191 3666, anna-maria.silfvenius-pura@fstky.fi

Borgå kontaktperson:

Ledare för familjerådgivningscentralen Helena Ewalds

Fredsgatan 26 B, 06100 BORGÅ

tel. 050 523 4563, helena.ewalds@kolumbus.fi

Vichtis kontaktperson:

Expert i våldsfrågor Petteri Sveins

Vihdin perheneuvola, Vihdintie 30 A, 03100 NUMMELA

tel. 050 328 5695, petteri.sveins@vihti.fi

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN OPPAITA
SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS HANDBÖCKER
HANDBOOKS OF THE MINISTRY OF SOCIAL AFFAIRS AND HEALTH ISSN 1236-116X

- 2005: 1   Palveluseteli. Käyttöopas kotipalveluun.
ISBN 952-00-1622-8
ISBN 952-00-1623-6 (PDF)
- 2   Servicesedeln. Användarinstruktioner för hemservice.
ISBN 952-00-1624-4
ISBN 952-00-1625-2 (PDF)
- 3   Merimiehen lääkärintarkastusohjeet.
ISBN 952-00-1638-4
ISBN 952-00-1639-2 (PDF)
- 4   Anvisningar för läkarundervisningsökning av sjöman.
ISBN 952-00-1640-6
ISBN 952-00-1641-4 (PDF)
- 5   Yhtenäiset kiirettömän hoidon perusteet.
ISBN 952-00-1654-6
ISBN 952-00-1655-4 (PDF)
- 6   Enhetliga grunder för icke-brådskande vård.
ISBN 952-00-1656-2
ISBN 952-00-1657-0 (PDF)
- 7   Kenelle lyönnit kuuluvat? Kuntaopas pari- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöhön. Vem angår våldet? Kommunens handbok om förebyggande av våld i par- och närrelationer. Toim. Helena Ewalds.
ISBN 952-00-1658-9
ISBN 952-00-1659-7 (PDF)

